

Pride Sjabbat, 31 juli 2020

Introductie / welkom

Welkom allemaal, baruch ha'ba, leden, vrienden en gasten. Sjabbat shalom!

Pride shabbat is een dierbare traditie van Beit Ha'Chidush, ieder jaar weer vieren we een inclusief jodendom. Dit jaar verwelkomen we Abby Stein als onze speciale gast: we zijn dankbaar dat zij bij ons kan zijn!

Wat goed dat jullie er allemaal zijn!

Om de avond te beginnen wil ik jullie een verhaal vertellen uit mijn jeugd.

Mijn ouders hebben mij als kind nooit gezegd dat je niet mag discrimineren of dat iedereen het recht heeft zichzelf te zijn. Zo iets sprak voor hen vanzelf.

Ik groeide op in een gemengde buurt, waar allerlei soorten mensen redelijk vreedzaam samenwoonden. Mijn moeder had zelf veel familieleden van kleur, omdat haar familie uit Suriname stamt. Ik had een oom en een nichtje die autistisch waren en die hoorden er ook gewoon bij.

De ouders van mijn vader waren communist en één van hun dochters bestond het om met een katholieke man te trouwen en ook nog zelf katholiek te worden. Mijn opa had het joodse geloof afgezworen met het oog op de komende wereldrevolutie en nu werd zijn dochter katholiek! Toch was dat allemaal geen reden om niet gezellig met elkaar om te gaan en mijn oma hield net zoveel van haar katholieke kleinkinderen als van de anderen.

Toen ik een jaar of acht oud was trok een vriendinnetje mij op een keer mee naar een stil hoekje van het schoolplein en liet mij heimelijk een krantenknipsel zien. Het ging over een man die was gearresteerd voor het een of ander en er werd bij vermeld dat deze arrestant 'homofiel' zou zijn. Het waren andere tijden dan nu en ik had dat woord nog nooit gehoord. Waar zou dit over gaan? Ik begreep er niets van.

'Dat staat zomaar in de krant', zei mijn vriendinnetje en proestte het uit. 'Erg hè?' Blijkbaar had haar vader gezegd dat het een schande was.

Thuis vroeg ik aan mijn moeder wat een homofiel was. 'Nou', zei mijn moeder, 'dat is een man die liever met een man zou trouwen dan met een vrouw. Of een vrouw die met een vrouw wil trouwen.' Ik was teleurgesteld. Was dat nou alles? Ik begreep wel dat zulke mensen niet voor de wet konden trouwen, maar mijn grootouders woonden ook ongehuwd samen en ik had nooit gemerkt dat dat problemen gaf.

'Waar maakte je nou zo'n drukte over gisteren', zei ik de volgende dag tegen mijn klasgenootje, 'met je krantenknipsel.' Ik herhaalde mijn moeders definitie van 'homofiel' en vroeg haar waarom dat niet in de krant zou mogen staan. Daar had ze niet van terug. Nu was zij teleurgesteld, want ze had indruk op mij willen maken met iets geheims en schandaligs en nou had ik de homofilie ontdekt van alle opwindings.

Het duurde niet lang voor ik leerde inzien dat de wereld niet zo eenvoudig in elkaar steekt. Soms verlang ik wel eens terug naar die tijd lang geleden – toen ik de wereld nog zag als één geheel en er geen ‘anderen’ waren.

Ik wens voor ons allemaal een heel klein beetje van deze kinderlijke naïviteit, zodat we elkaar kunnen accepteren, gewoon zoals we zijn.

Gedicht 1

Ik verklaar mezelf de medelevende bondgenoot van elke persoon, heteroseksueel en homoseksueel, Jood en niet-Jood - die worstelt met de schaamte, de verwarring, de angst, de eindeloze kwelling, die betrokken is bij de innerlijke strijd voor seksuele identiteit. Het is een strijd die burgerlijke vrijheden omvat, maar ook overstijgt. Het is, alles wel beschouwd, een strijd voor de integriteit van het zelf.

Gedicht 2

Dit is het getij
Dat mijn lichaam
mijn ziel nadert.
Dit verblijdt me, maar mijn geest
roept nog steeds
om vrede.

Help me in deze tijd van vernieuwing
the helen.

Help me de gemeenschap te vinden
van hen die me welkom heten en
aan hun tafel noden.

Als ik mijn bestaan betwijfel
laat me gedenken dat ik Jou toebehoor.

Als er geweld is
toon me kalmte.

Als ik onaardig behandeld word
help me aardig te zijn.

Als ik gehaat word
help me liefde terug te geven

Als ik afgezonderd word
help me anderen mee te rekenen

Als anderen me veroordelen
laat me gedenken dat ik Jou toebehoor

Als ik betwijfel dat Jij me ontwierp
laat me gedenken dat ik precies zo
sta in het boek des levens

Moge ik altijd blijven
in Jouw vrede
Jouw liefde
Jouw begrip

Jouw licht
Jouw wijsheid
Jouw hart

Amen

Drasja / visie op de tekst uit de Tora van deze week: Va'etchanan

What's in a name?

In de tekst van de Tora die we deze week lezen, komt een zin voor die we heel erg goed kennen: Sjema Israel, adonai eloheinu, adonai echad: Hoor Israel, de Eeuwige is je g'd, de Eeuwige is één. We reciteren deze zin een paar keer per dag, en in de dienst in de synagoge neemt het een speciale plaats in.

Uiteraard staat er in de originele tekst niet "adonai", maar staat er de onuitsprekelijke naam van de Altijdzijnde: YHVH. En die naam staat in die korte zin niet één keer, maar twee keer. De Hongaarse rabbijn Sofer vraagt zich af waarom de naam van de Altijdzijnde niet gewoon een keer in de tekst genoemd wordt, wat grammaticaal logischer zou zijn en wat literair meer benadrukt dat de Eeuwige één is. Rabbijn Schlomo Riskin analyseert de woorden van het Sjema nauwkeurig en merkt op dat er twee woorden voor G'd worden gebruikt: adonai, dat geassocieerd wordt met chesed en ahava (barmhartigheid en liefde), en elohim, dat geassocieerd wordt met de Eeuwige als rechter.

Tja, what's in a name?

Als ik deze uitleg van Riskin volg, doet barmhartigheid en liefde mij denken aan moederlijke eigenschappen, terwijl "streng en rechtvaardig" mij doet denken aan vaderlijke eigenschappen. In dit licht zou je concluderen dat de Eeuwige zowel vrouwelijk als mannelijk is. Bestaan er meer teksten die deze visie ondersteunen?

Wellicht. In het scheppingsverhaal lezen we dat de Eeuwige zei: Laat ons mensen maken, naar ons beeld en gelijkenis. En daarna lezen we: mannelijk en vrouwelijk, schiep hij hen. Dus zowel mannelijk als vrouwelijk is naar het beeld van de Almachtige.

What's in a name?

De naam die aan die eerste mannelijke en vrouwelijke mens werd gegeven is Adam. Die naam kreeg de mens al vóór dat hij bestond. Zie je wat er gebeurt? In ons leven van alledag spreken we over dingen die bestaan. Maar de Almachtige spreekt door de hele schepping heen van dingen die niet bestaan, en als hij ze heeft benoemd en erover gesproken heeft, dán bestaan ze wel. Met als kers op de taart: Adam, de mens. En ook na de schepping zien we dit patroon van benoemen van iets wat niet is, maar werkelijkheid zal worden.

Een oude man en oude vrouw kunnen op hun leeftijd geen kinderen meer krijgen. Dan spreekt de Almachtige van iets wat nog niet bestaat en noemt die man Avraham: vader van velen. En we kennen de geschiedenis. Een ander voorbeeld. Er was een jongeman die werd verstoten door zijn broers, als slaaf verkocht, vals beschuldigd en in de gevangenis geworpen. Zijn naam was Josef. Dat betekend: hij zal toenemen, of: de Almachtige zal hem vermeerderen. En zo gebeurde het. Hij werd zo vermeerderd dat hij heerser van Egypte werd.

What's in a name?

Wanneer mensen in het verkeerde lichaam geboren zijn, is een van de eerste dingen die ze doen, een nieuwe naam kiezen. Vooruitlopend op de behandeling of operaties gebruiken ze die naam al. Daarmee volgen ze dus hetzelfde patroon als wat we in de Tora zien.

Dat brengt mij op de transformatie van de mensheid. Die is nog niet compleet. Onze profeten voorzien een messiaanse toekomst, zonder oorlog en zonder geweld. Ze voorspellen vrede en gerechtigheid.

Daar zijn we nog niet. Maar we mogen het goede voorbeeld van transgenders en Tora volgen, en onze nieuwe naam gebruiken, Israel: die worstelt met mensen en met G'd – en heeft overwonnen.

En mag ik je herinneren: bij de worsteling waarbij deze naam gegeven werd, bleef de strijd onbeslist.

Geen van beide partijen kwam als winnaar uit de strijd. Kennelijk ligt dáárin de overwinning: de erkenning dat de ander met wie je worstelt op gelijke voet met je staat. Er is geen winnaar: de een is niet beter of sterker dan de ander. De ander is gelijk aan jou. En dan maakt het niet uit of de ander mannelijk óf vrouwelijk is, of mannelijk én vrouwelijk, of mannelijk was en nu vrouwelijk is, of andersom. Blank of donker, hetro of homo, jood of uit de volken...

Sjema Israel, adonai eloheinu, adonai echad.

De Altijdzijnde is met deze korte zin een rolmodel. Want zijn naam, YHVH, combineert verleden, heden en toekomst. En zo wordt, samen met de associatie van de onovertroffen liefde van een moeder en de rechtvaardigheid van een vader, ons getoond dat genderdiversiteit van alle tijden is – en dat 'de ander' jouw gelijke is. *That's in a name!*

Ik wens ons allemaal de werkelijke overwinning en de vervulling van onze naam toe: een wereld zonder worsteling meer met de ander, een wereld waarin iedereen gelijkwaardig is.

Gedicht 3

O G'd, gedenk de leden van onze gemeenschap die in de afgelopen jaren als martelaar zijn gestorven vanwege hun seksuele of gender-identiteit: denk aan degenen die in de middeleeuwen door fanatici zijn vermoord, denk aan degenen die zijn omgekomen in de Holocaust en degenen die zijn vermorzeld in onze eigen steden, in de huidige tijd.

Denk ook aan hen die zelfmoord hebben gepleegd, tot wanhoop gedreven door een wereld die hen haatte.

En denk in barmhartigheid aan degenen die eenzaam leven, hun ware aard onderdrukken en hun liefde niet met anderen kunnen delen.

O G'd, waak over de zielen van deze geliefden: lesbisch, homo, biseksueel, transgender, non-binair, intrasex, en help ons een einde te maken aan alle soorten haat en onderdrukking.

